

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 โครงสร้างภาษีและมาตรการภาษีในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2540 – 2545 ปรากฏว่าในช่วงปีงบประมาณ 2540 – 2542 จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับสูง หลังจากปีงบประมาณ 2543 เป็นต้นมา โครงสร้างภาษีของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ คือ การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้น ที่สามารถจัดเก็บได้มากในเขตอำเภอเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานสรรพากรอำเภอเมือง และสำนักงานสรรพากรอำเภอเมือง (สาขา)

5.1.2 จากการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ โดยเปรียบเทียบกับประมาณการ และวัดความพยายามของการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรทุกประเภท เปรียบเทียบผลการจัดเก็บต่ออัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ต่อต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ และศึกษาโครงสร้างภาษีที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2540 – 2545 สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บเมื่อเทียบกับประมาณการแล้ว สามารถจัดเก็บภาษีทุกประเภทได้สูงกว่าประมาณการ ในปี 2544 – 2545 คิดเป็นร้อยละ 0.78 และ 1.63 และมีค่าความพยายาม คือ 1.01 และ 1.02 สามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้สูงกว่าประมาณการในปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 6.41 และสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้สูงกว่าประมาณการในปี 2542 – 2545 ในอัตราร้อยละ 2.29 7.98 44.49 และ 19.70 ตามลำดับ สำหรับภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการ ในปี 2541 และ 2544 ในอัตราร้อยละ 0.15 และ 0.78 ภาษีธุรกิจเฉพาะสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการเพียงปีเดียวคือ ในปี 2545 คิดเป็นร้อยละ 7.05 อากรแสตมป์สามารถจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการ ในปี 2542 2543 และ 2545 คิดเป็นร้อยละ 1.96 16.39 และ 18.45 ส่วนรายได้อื่นสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการ ในปี 2540 – 2541 และ 2543 คิดเป็นร้อยละ 7.05 5.91 และ 15.10

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการจัดเก็บและประมาณการกับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) แล้ว สามารถจัดเก็บโดยเฉลี่ยได้เพียง 2.88 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด แสดงว่าประชาชนมีการชำระภาษีเพียง 2.88 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด เมื่อเทียบกับประมาณการโดยเฉลี่ยกับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 3.03 สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ ยังสามารถขยายฐานการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรเพิ่มขึ้นได้อีก

พิจารณาเปรียบเทียบผลการจัดเก็บและประมาณการกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแล้ว สามารถจัดเก็บภาษีโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แสดงว่าประชาชนมีการชำระภาษีอากรเพียง 0.04 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่านั้น และเมื่อเปรียบเทียบประมาณการกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แสดงว่าประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่เสียภาษีในอัตราใกล้เคียงกับสัดส่วนประมาณการต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และเป็นภาษีที่จัดเก็บได้จากภาคพาณิชย์กรรม ก่อสร้าง การบริการ โรงแรม ภัตตาคาร และการท่องเที่ยว

5.1.3 ศึกษาถึงประเภทภาษีสำคัญที่ทำรายได้ให้สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่

รายได้ภาษีอากรที่สำคัญของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.31 14.48 และ 38.91 โดยสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากแบบ ภ.ง.ด. 2 มากที่สุดโดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 61.52 ของการจัดเก็บภาษีจากแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งหมด เนื่องจากอัตรารอเก็บเงินฝากธนาคารอยู่ในระดับที่สูงมาก จึงทำให้การจัดเก็บรายได้จากอัตรารอเก็บเงินฝากสูงตาม และหลังจากมีการลดอัตรารอเก็บเงินฝากลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา การจัดเก็บรายได้ภาษีจากแบบ ภ.ง.ด.2 เริ่มลดลง และสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราที่เพิ่มขึ้นแทน

ภาษีเงินได้นิติบุคคล สามารถจัดเก็บได้จากแบบ ภ.ง.ด.53 ซึ่งเป็นภาษีที่เกิดจากการนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่าย ของนิติบุคคลที่มีรายได้จากการรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 37.15 ของภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งหมด รองลงมาคือภาษีจากแบบ ภ.ง.ด.50 คิดเป็นร้อยละ 31.35 เนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจ ประกอบกับการควบคุม กำกับดูแลผู้เสียภาษีอย่างใกล้ชิดเป็นรายตัว จึงทำให้ได้มีเงินภาษีเพิ่มขึ้น

ภาษีมูลค่าเพิ่ม สามารถจัดเก็บภาษีได้จากแบบ ภ.พ.30 ซึ่งเป็นภาษีซื้อลบด้วยภาษีขาย ที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 (เดิมมีการจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 1.5 และมีการยกเลิกไป) โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 95.24 ของแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งหมด ซึ่งมีทั้งผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ที่จดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการภาษีมูลค่าเพิ่มเท่านั้นที่ต้องยื่นชำระภาษีนี้

ผลของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้เพิ่มขึ้นควบคู่กับการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล แสดงให้เห็นแนวโน้มของการขยายตัวทางธุรกิจของจังหวัดเชียงใหม่ และแสดงถึงกำลังซื้อของประชาชนที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้ นโยบายและมาตรการทางภาษีของรัฐบาล ในการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 มาเป็นร้อยละ 7 และยังคงใช้อัตรานี้มาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับการที่รัฐบาลให้การสนับสนุนกิจการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ได้รับประโยชน์ในการชำระภาษีตามทุนที่จดทะเบียนไว้ จึงทำให้การจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับที่ดี

พิจารณาศักยภาพในการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่แล้ว สามารถจัดเก็บรายได้ภาษีอากรตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 – 2545 โดยเฉลี่ยต่อคนแล้วคิดเป็นจำนวน 8.079 ล้านบาทต่อปี เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อการจัดเก็บภาษี 100 บาท คนละ 2.414 บาท

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 – 2545 นั้น พิจารณาผลการจัดเก็บเมื่อเปรียบเทียบกับประมาณการแล้ว ยังจัดเก็บภาษีได้ต่ำกว่าประมาณการ ในช่วงระหว่างปี 2540 – 2543 และสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการในปี 2544 – 2545 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีการเพิ่มอัตรากำลังข้าราชการบรรจุใหม่เข้ามา พร้อมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

ด้านอัตรากำลัง

- ควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เมื่อเทียบจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ต่ออัตรากำลังที่มีอยู่ โดยเฉลี่ยแล้วควรมีการเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณงานและเม็ดเงินภาษี เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีเพียง 294 คน แต่จำนวนแบบแสดงรายการภาษีที่รับชำระในแต่ละปีมีจำนวนประมาณ 3 แสนกว่าราย แสดงว่าเจ้าหน้าที่ 1 คน ต้องรับผิดชอบแบบแสดงรายการภาษีคนละ

ประมาณ 1 พันกว่าฉบับ จึงทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าในการวิเคราะห์ความถูกต้องของแบบแสดงรายการและคืนเงินภาษีอากรในแต่ละปี

- ควรให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ในทุก ๆ ด้าน เพิ่มพูนความรู้ทางด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และความรู้เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติงาน ประมวลรัษฎากร และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสามารถให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษีได้เป็นอย่างดี

ด้านงบประมาณ

- จากการพิจารณาผลการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรในแต่ละปี ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ สามารถจัดเก็บภาษีได้ในจำนวนมาก แต่ได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายที่น้อยมาก คิดเป็นสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 5 ของผลการจัดเก็บภาษีที่สามารถจัดเก็บได้ กรมสรรพากรควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับจำนวนภาษีที่เก็บได้

- ควรเพิ่มงบประมาณในด้านการเพิ่มอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเครื่องใช้สำนักงานอื่นให้เพียงพอกับการปฏิบัติงาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่

ด้านลักษณะงานของกรมสรรพากร

- ลักษณะการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร มีการจัดเก็บภาษีอากร หลายประเภทตามพื้นที่แต่ละแห่ง แต่โดยทั่วไปแล้วจัดเก็บภาษีอากรจาก ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ อากรแสตมป์ และรายได้อื่น อัตราภาษีที่ใช้ในการคำนวณจึงมีหลายอัตรา ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการคำนวณภาษี

- ลักษณะของการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร เป็นการจัดเก็บภาษีที่เกิดขึ้นภายหลังจากธุรกรรมทางเศรษฐกิจเสร็จสิ้นและผ่านไปตามเวลาที่กฎหมายกำหนด เช่น หนึ่งปีภาษี หรือหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชี หรือหนึ่งเดือนภาษี เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงเป็นการยากในการติดตามจัดเก็บภาษี และต้องใช้การวิเคราะห์ตรวจสอบภาษีในภายหลัง ทำให้การจัดเก็บภาษีไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ในคราวเดียว

- ลักษณะการล่าช้าในการจัดทำรายงาน กรมสรรพากร มีจำนวนรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก และหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความยุ่งยากล่าช้าของรายงาน ควรลดการรายงานลงเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน ควรมีการประสานงานและลดขั้นตอนการทำงานลง

ด้านผู้เสียหายอากร

- ควรแนะนำและสนับสนุนให้ผู้เสียหาย เสียภาษีอากรด้วยความถูกต้องและเหมาะสม
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีอย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันกรมสรรพากรได้มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนเกิดความสะดวก รวดเร็วในการยื่นชำระภาษีทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ดังนั้น ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียหาย สนใจและใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และลดการทำงานของเจ้าหน้าที่ลง
- รัฐบาลควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน ในการเสียภาษีให้เกิดความยินยอม และเต็มใจในการเสียภาษี เพราะการไม่เสียภาษีของประชาชนเป็นการทำลายระบบภาษีอากรของประเทศอย่างชัดเจน ทำให้การจัดเก็บรายได้ภาษีไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ควรมีการเพิ่มโทษสำหรับผู้ตั้งใจไม่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐมากขึ้น

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีข้อจำกัดในการศึกษา คือ มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดที่ใช้ในการคำนวณเปรียบเทียบ มีเพียงปี 2543 และเป็นตัวเลขเบื้องต้นเท่านั้น ทำให้ปีที่ทำการศึกษา คือ ปี 2544 และ ปี 2545 ไม่สามารถเปรียบเทียบผลการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรและประมาณการต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดได้